

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Utenriksministeren

Utanriks- og forsvarskomiteén
v/leiar Ine Eriksen Søreide

Oslo, 9. februar 2022

**Uttale frå Utanriksdepartementet om Dokument 8:74 S (2021-2022) –
representantforslag frå representanten Marian Hussein med fleire**

Eg viser til brev frå Utanriks- og forsvarskomiteen av 1. februar 2022 om Dokument 8:74 S (2021-2022) frå representantane Marian Hussein, Torgeir Knag Fylkesnes og Ingrid Fiskaa.

Eg deler representantane sitt syn på kor viktig det er at vaksinar, lækjemiddel og medisinsk utstyr blir gjort tilgjengeleg for alle, også i låg- og mellominntektsland. Covid-19-pandemien er den verste globale helsekrise i vår levetid. Pandemien har synt kor sårbare land er i møte med globale helsekriser, og eg er einig med representantane i at nedkjempinga av pandemien krev internasjonal solidaritet. Tilgangen til vaksinar er mykje skeivt fordelt. Medan 61% av verdas befolkning har fått minst éin vaksinedose, gjeld dette berre 10% av befolkninga i låginntektsland. Samstundes blir det no levert stadig fleire vaksinar, inkludert gjennom vaksinesamarbeidet COVAX. COVAX er særleg viktig i fattige land, og har levert over 80% av vaksinedosane i låginntektsland. Det er positivt at utrullinga av vaksinar gjennom COVAX går stadig snøggare.

Den internasjonale covid-19-responsen er ein prioritet for regjeringa. Noreg er saman med Sør-Afrika medleiar for fasiliteringsrådet i det viktigaste internasjonale samarbeidet i covid-19-responsen, Access to Covid-19 Tools Accelerator (ACT-A). ACT-A har som mål å sikre meir likeverdig tilgang til covid-19 vaksinar, testar og diagnostikk. Noreg har samla sett gitt omlag 6,5 mrd. kroner til ACT-A, og stør dermed internasjonale initiativ for å sikre global tilgang til og effektiv distribusjon av covid-19-vaksinar og andre naudsynte varer også til utviklingsland. Som ein del av regjeringas nye bidrag til ACT-A i 2021, gav Noreg med 40 millionar kroner til skiping av ein *mRNA Technology Transfer Hub* i Sør-Afrika for å auke tilgangen til mRNA-vaksinar og etablere produksjonskapasitet i Afrika. Vi må sjå det internasjonale samarbeidet om pandemiberedskap og -respons i samanheng, og finne gode løysingar multilateralt både for covid-19-pandemien og i møte med nye infeksjonstrugsmål. Dette må vi gjere – både i Verdhelseorganisasjonen (WHO), Verdshandelsorganisasjonen (WTO), og i andre forum.

Representantane viser til forslaget frå India og Sør-Afrika av 2. oktober 2020 om unnatak (*waiver*) for visse reglar i WTO sin avtale om handelsrelaterte sider ved immaterielle rettar (TRIPs-avtalen) for å førebyggje, avgrense og behandle covid-19. Over 60 WTO-medlemer er medforslagsstillarar til forslaget. Representantane ønskjer at Noreg skal stø forslaget fullt ut gjennom tekstbaserte forhandlingar i WTO. Representantane ønskjer òg at regjeringa skal styrkje arbeidet for å minske ulikskapen i verda i tilgang på vaksinar, lækjemiddel og medisinsk utstyr for å nedkjempe covid-pandemien, samt stø ein revisjon av det globale rammeverket for immaterielle rettar for framtidige pandemiar.

Det er denne regjeringa si oppfatning at forslaget frå India og Sør-Afrika er svært vidtgåande. Det ville i praksis opne for at WTO-medlemene kan fjerne vernet av sentrale immaterielle rettar (patent, opphavsrett, designrett og vern av fortruleg informasjon) for et breitt utval produkt, både lækjemiddel og medisinsk utstyr. Det er vidtgåande også geografisk, og gjeld alle WTO-medlemene, ikkje berre låginntektslanda.

Immaterielle rettar er viktige som insentiv til forskning og utvikling av lækjemiddel og medisinsk utstyr. Regjeringa fryktar at eit slikt forslag kan verke mot føremålet fordi vi risikerer redusert forskning på og utvikling av lækjemiddel og medisinsk utstyr. Ein slik reduksjon kan hende dersom insentiva blir svekte og systema for vern av immaterielle rettar og sikring av investeringar blir mindre føreseielege.

Representantane viser til at betydelege delar av investeringane i forskning på vaksinar og medisinar mot covid-19 er finansiert frå offentlege budsjett. Det er likevel slik at de nye vaksinane og lækjemidla er utvikla av lækjemiddelindustrien etter investeringsavgjerder fatta av selskapa. Omfemnande endringar i rammevilkåra, som til dømes eit breitt unnatak frå TRIPs-avtalen, vil kunne påverke industrien sine vurderingar negativt når det gjeld tilsvarande avgjerder i framtida.

Regjeringa stø ein politikk på dette området som balanserer omsynet til insentiv og føreseielege rammevilkår for forskning og utvikling med omsynet til fleksibilitet for låginntektsland – særleg dei minst utvikla landa. I den samanhengen minner eg om at dei minst utvikla landa har unnatak frå forpliktingane i TRIPs-avtalen til 2034, og derfor heller ikkje har behov for en *waiver*.

Eg deler likevel representantane si oppfatning av at produksjonen av, og den globale tilgangen til, vaksinar ikkje auka så raskt i 2021 som ein kunne forventa. Sikre og effektive vaksinar er det viktigaste tiltaket for å nedkjempe pandemien. Sjølv om samarbeid mellom rettshavarar og produsentar gjennom frivillige lisensieringsavtalar er den beste måten å auke produksjonskapasiteten på, er det grunn til å vurdere eit sterkare tiltak i denne fasen av pandemien.

Det er grunnen til at regjeringa i november avgjorde at Noreg kan stø eit unnatak (*waiver*) frå TRIPs-avtalen for patent på covid-19-vaksinar som del av eit kompromiss i WTO.

Medlemene i WTO har i heile 2021 diskutert korleis organisasjonen kan gi ein heilskapleg respons på pandemien som tar i betraktning alle relevante delar av regel-

verket. Dette skulle vere ei av hovudsakene på den 12. ministerkonferansen i november-desember 2021. Som kjent måtte konferansen utsetjast, og ny dato er ikkje fastsett. Det blir arbeidd for å komme til semje om WTO sin respons på pandemien snarast råd. Noregs haldning er at immaterielle rettar må vere del av dette, inkludert ei løysing på spørsmålet om TRIPs-*waiver*.

Så må eg understreke at eit unnatak frå TRIPs-avtalen ikkje er noka enkel løysing. Det må utformast presist for å kunne oppnå semje i WTO, og ein føreseieleg prosess for dei medlemene som skal gjennomføre *waiveren* i si nasjonale lovgiving. Forslaget frå India og Sør-Afrika blir av mange medlemmer oppfatta som for vidtgåande, og vil ikkje kunne bli vedtatt slik det ligg i ein organisasjon som historisk har gjort alle viktige vedtak samrøystes.

Regjeringa meiner eit mindre omfemnande forslag vil ha betre utsikter til å utgjere grunnlag for semje i WTO. Vårt utgangspunkt er patent på vaksinar mot covid-19. Når det gjeld andre immaterielle rettar, som forretningsløyndomar og annan fortruleg informasjon, så er problemstillingane komplekse. Det vil til dømes liggje utanfor TRIPs-avtalen sine rammer å innføre reglar som pålegg medlemene å innføre ei plikt for føretak til å utlevere forretningsløyndomar til andre føretak. Noreg vil vere pragmatisk i forhandlingane og stø løysingar som er mogleg å gjennomføre.

Når det gjeld nye lækjemiddel som kan takast i tablettform, så har produsentane (Pfizer og Merck) inngått avtale med *Medicines Patent Pool* (MPP) om å la generiske selskap produsere desse på lisens til dei fattigaste landa (ca. 100 land). Lisensproduksjonen vil gi generisk konkurranse frå første dag og sikre lågare prisar. Frivilleg lisensiering er som nemnt over, beste måte å samarbeide på. Dersom dette fungerer godt for desse medisinane, vil ein *waiver* for slike lækjemiddel sannsynlegvis vere mindre relevant. Vi følgjer tett med på effekten av desse lisensane og tilgang til medisinane når dei kjem på marknaden og i storskalaproduksjon.

TRIPs-avtalen inneheld allereie reglar om mellom anna tvangslisensiering, som skal sikre betre tilgang til vaksinar og lækjemiddel under helsekriser. EU har føreslått endringar i TRIPs-regelverket for å gjere desse reglane enklare å nytte i ein pandemi. Dette er eit forslag Noreg ser positivt på, og som vil kunne gi ein meir effektiv tilgang til lækjemiddel og vaksinar enn kva dagens regelverk legg opp til.

Diskusjonane i TRIPs-rådet gav ikkje tilstrekkeleg framgang hausten 2021. Det vart klart at ei løysing på *waiver*-spørsmålet vil måtte liggje i skjæringsfeltet mellom posisjonane til dei fire mest sentrale medlemene i denne saka: India og Sør-Afrika som har det opphavelige forslaget, EU som har sitt eige forslag, og USA som har uttrykt støtte til ein vaksine-*waiver* utan å leggje fram noko eige forslag. WTOs generaldirektør har derfor sett i gang ein forhandlingsprosess mellom desse, som vi håpar kan føre til eit kompromiss som kan få oppslutnad frå dei andre WTO-medlemene.

Noreg kan stø ein *waiver* frå TRIPs-avtalen for patent på covid-19-vaksinar som del av ei heilskapleg løysing i WTO. Dette er formidla på politisk nivå, og Noreg sitt nye standpunkt er godt kjent mellom WTO-medlemene. Vi vil halde fram arbeidet for at medlemene i WTO kan samle seg om ein heilskapleg respons på pandemien, og leggje

grunnlag for best moglege vilkår for produksjon, distribusjon og fordeling av vaksinar, lækjemiddel og medisinsk utstyr for å nedkjempe covid-19.

Venleg helsing

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Annika Huitfeldt". The script is cursive and somewhat stylized.

Anniken Huitfeldt